

Núm.
Hivern
2023

Muriel Villanueva, Jason Reynolds,
Elisabet Ràfols, Propaganda pel fet!,
Llibreria Ambra, Joan Sanchis, Enric
Aguilar, Eduard Costa, Carme Bernat,
Gemma Martínez, Andrea Aguilar,
Laura Bellver, Lucas Marco, Ayesha
Harruna Attah.

#03

Llavors

foto Mar Bernáldez

A Sembra Llibres estem d'enhorabona. Celebrem el tercer número d'aquesta revista, *Llavors*, amb el suport de prop de 500 subscriptors i una tirada ampliada a 3.000 exemplars. Tota una petita proesa col·lectiva per a una editorial independent i cooperativa com la nostra, que publica en la nostra llengua des de València. A poc a poc, aquesta revista va fent-se el seu espai de trobada entre els llibres i vosaltres, però també com a aparador de l'economia social i solidària.

No cal dir que en els temps de múltiples crisis que vivim, creiem que és més necessari que mai enfortir els valors del cooperativisme i la cultura crítica. Amb aquest objectiu, en el nostre tercer número trobareu idees de lectures, però també de projectes que naixen des de la solidaritat, el suport mutu, el feminisme o l'antifeixisme. Llibres com *Autòpsia d'un país*, que ens ajuda a entendre el nostre passat recent de repressió com a vacuna contra el feixisme d'ara. O *Venim de lluny*, que per primera a vegada recull la història popular del feminisme valencià. O *Quatre dies*, de Joan Sanchis, que qüestiona la jornada laboral actual. També novel·les per a joves i no tan joves, com *Amb fil de seda*, que ens parla de les dones al món de la música, o la multipremiada *Ghost*, tot un clàssic actual de Jason Reynolds que per primera vegada ha estat traduït a la nostra llengua, que ens parla de resiliència juvenil entre la precarietat i el racisme d'un barri popular.

I no només llibres. En aquestes pàgines podreu conèixer de més a prop la cooperativa musical Propaganda pel fet, tot un referent en el món de la música, que ha publicat a Obrint Pas o a Zoo. També la llibreria Ambra, un dels pulmons culturals de Gandia i de la Safor. Aquests dos projectes, com d'altres que hem conegut als números anteriors, són exemples de la xarxa de cultura viva i transformadora que hem de continuar eixamplant. Una teranyina formada per iniciatives d'arreu del territori, grans i menudes, des de diferents àmbits culturals, que potser som fràgils, però en la suma i el treball cooperatiu som més fortes. Gràcies per seguir fent-ho possible. Dia a dia. Llavor a llavor.

Llavors és una publicació de Sembra Llibres, coordinada per Mercè Pérez i dirigida per Samuel Fenollosa, Mercè Pérez i Xavi Sarrià

Correcció lingüística: Càrol Delgado

Disseny gràfic i maquetació: Joanrojeski estudi creatiu

Col·laboracions: Berta Campubrí, Empar Puerto, Joan Canela, Lluís Pasqual, Marta Meneu, Marta Cava, Mercè Pérez, Núria Iceta, Roser Serra, Samuel Fenollosa i Vicent Galiana

Prensa: comunicacio@sembrallibres.com

Atenció al professorat: didactica@sembrallibres.com

C/Real de Gandia, 3 baix esquerre 46020 · València
ISSN: 2952-0797
DL: V-3583-2022

«Llavors autoritza la reproducció dels seus articles si se'n fa esment de la procedència»

Entrevista a Muriel Villanueva

Muriel Villanueva ens parla de la seua literatura i els seus projectes, mostrant-nos així la seua gran capacitat creativa.

Propaganda pel fet!: la banda sonora de la revolució

Ens endinsem en el segell musical cooperatiu Propaganda pel fet!

Entrevista a Joan Sanchis

Entrevista a l'economista i divulgador Joan Sanchis: «El treball no ha de ser una llosa que esclafe les nostres expectatives»

Entrevista a la traductora Elisabet Ràfols Sagués

«Els traductors permetem que el món de fora entri»

Una llibreria a l'imaginari col·lectiu de la Safor

Ambra Llibres ens obri les portes de la seua històrica llibreria al cor de la Safor.

Muriel Villanueva:

«Si treballe al marge dels estereotips és per visibilitzar i normalitzar una realitat que hi és, que no m'invente jo»

Amb fil de seda és la nova novel·la que Muriel Villanueva (València, 1976) acaba de publicar amb Sembra. L'escriptora compta amb una trajectòria literària consolidada que combina obres juvenils com ara *Digueu-me Ju* i *Rut sense h*, i obres per a adults com *Nines*, *Semiidèntics*, *La gatera...* Amb aquest nou llibre, Villanueva narra la història de quatre adolescents apassionades i unides per la música, i alhora desplega tota la complexitat d'aquesta etapa vital. La qüestió identitària, la pressió estètica i la manera d'entendre la família són temes presents al llibre. L'escriptora, com ja ha fet amb altres de les seues novel·les, descobreix a través de les paraules els angles morts i les zones més boiroses d'una realitat molt diversa i sovint estereotipada. En *Amb fil de seda*, les veus de la narració, alhora que exploren la realitat de les protagonistes més joves també fan de doble mirall i mostren la mirada d'uns adults presumptament funcionals que en moltes ocasions haurien d'escoltar i aprendre més dels joves.

Llegint *Amb fil de seda* copsem que els temes principals que sostenen la novel·la —els conflictes identitàris, la feminitat, la sensibilitat artística de les protagonistes— són reflexions que estan molt presents en altres de les teues obres com *Semiidèntics* o *Nines*, textos que en principi s'adrecen a un públic adult. Com a narradora, fins a quin punt modelas la idea inicial, el rampell de l'escriptura, en funció del públic?

Primer el rampell, després el públic. Hi ha públic per a tots els rampells. La idea arriba, la tries o la descartes, la deixes créixer, i prompte saps quin serà el públic

ideal. De vegades això passa tan de pressa que quan veus venir la idea ja saps per on van els trets. Però mai tries el públic per a qui vols escriure i després busques la idea. La idea et busca a tu, i tu la reflecteixes cap al públic que consideres adient.

Moltes vegades es diu que la literatura infantil i juvenil repeteix estereotips de gènere o de raça, i d'altres es diu que les novel·les LIJ semblen encàrrecs fets per a treballar un determinat tipus de violència a l'aula. Em fa la sensació que amb aquests comentaris no s'apunta ben bé al problema de la literatura infantil i juvenil. Què en penses?

Crec que tot és veritat, això que dius. En general és més fàcil escriure una història, la que siga, des de personatges i contextos estereotipats, perquè s'hi reflectirà més gent i vendrà més llibres. Jo, si treballe al marge dels estereotips és expressament, clar, per a visibilitzar. No ho faig per a generar debat ni per a trencar esquemes, ho faig per a normalitzar una realitat que hi és, que no m'invente jo. Els llibres van del que van, els arguments han d'avançar, fins i tot amb cert sentit de l'aventura, especialment en el cas de la LIJ, en què tenim, a més, la responsabilitat de conrear el gust per la lectura; si això passa entre estereotips o entre personatges reals —és a dir, diversos— és una qüestió secundària però de responsabilitat. *Amb fil de seda* és la història de quatre persones molt diferents que aprenen a estimar-se, reconèixer-se (individualment i recíproca) i comunicar-se, amb la música com a codi. El no binarisme, els pares separats, la mare soltera, el sobrepès... tot això són

«Prove de mostrar
la realitat, que és
diversa, que no fun-
ciona amb motlles
com sembla sovint
a les pel·lis.»

tipus de persona, només això, tipus de persones que aprenen a sobreviure des de la diferència, com totes nosaltres. I no vaig donant exemple. Senzillament prove de mostrar la realitat, que és diversa, que no funciona amb motlles, com sembla sovint a les pel·lis.

Seguint amb aquesta idea, m'he trobat moltes vegades professors o professores de llengua i literatura que no saben quines lectures recomanar al seu alumnat. Podríem, per exemple, començar amb *Aloma* o *Matèria de Bretanya* al segon cicle de l'ESO amb acompanyament del professorat? Sí als clàssics?

El meu sí als clàssics per al públic juvenil és molt relatiu. A parer meu, el primer objectiu de la lectura dirigida des dels centres d'ensenyament ha de ser el de sembrar i conrear el gust per la lectura, l'hàbit, el sentit d'un argument que enganxe, per tal que després, quan siguin adults autònoms, sense guies, seguisquen fent-ho sense que se'ls propose o se'ls obligeu. En aquest sentit, crec que els clàssics poden esperar que els trien ells més endavant, mentre que a les aules hauríem de donar-los textos amb què puguin identificar-se des de la seua actualitat, amb conflictes actuals tractats amb un to actual (i no parles només de novel·la realista, perquè qualsevol al·legoria és benvinguda). La meua filla té set anys i llegeix el que ella tria, dos o tres llibres per setmana, novel·les gruixudes; de vegades tanque els ulls per no fixar-me en la qualitat literària del que té davant, perquè si li trac un llibre de les mans crec que el risc és més alt que si no ho faig. Qualsevol llibre és prescindible, tots podem créixer sense llegir un llibre en concret, però crec que no hauríem de fer-nos grans sense lectura. Per tant, és més important *llegir* (el verb, l'acció, el fet) que llegir tal cosa o tal altra en concret i posar en risc el sentit del gaudi i, amb ell, la lectura en si per a la resta de la vida.

Tornant a *Amb fil de seda*, m'ha sobtat la maduresa que tenen les protagonistes, com per exemple la Berta, que ha de fer front a la pressió estètica que exerceix el seu entorn, començant pels pares. Llegint la novel·la es pot aprendre molt dels joves i, en canvi, crec que fas un toc als adults, als pares i mares de les protagonistes. És així?

Hahaha! Jo no faig tocs a ningú, jo narre! Jo només sé observar la realitat, buscar, trobar i narrar. Soc una

copista (humil hereva de Balzac, de Melville, d'Austin...). I que conste que m'encanta la pregunta! Tal com deia, prove només de descriure la realitat, i la realitat és tan diversa que em resultaria insultant descriure-la sense mostrar els personatges com a persones individuals fetes de pedaços imperfectes i perfectes ajuntats en un mosaic únic. No hi ha dues persones iguals. No cal llegir-me a mi per a saber això, però m'agradaria que llegir-me fora un aprenentatge sobre la mirada que posem al món, buscant i gaudint la diferència com a riquesa, pal·liant junts el dolor que la diferència de vegades comporta... I sí, seria ideal que els pares dels nostres lectors també ho saberen, però no hi ha res més allunyat de mi que la intenció d'alliçonar, perquè segurament ja ho saben abans d'obrir el meu llibre. Qui compra i llegeix un llibre de Sembra segurament ja ha fet la tria de com vol mirar el món abans de llegir-me a mi. Jo escric per a sembrar amor i ho faig amb la boca tan petita com qui xiula mirant els núvols.

Per concloure, fent un repàs de la teua obra i de les protagonistes, pense en la protagonista d'*El parèntesi esquerre* però també en l'Aran i l'Ari de *Semiidèntics*, i hi sura sempre el moment del naixement, de l'inici de tot, i de com fer-ho en un lloc i en un entorn determinat condiciona moltíssim l'experiència vital. Hi continues pensant sovint? L'escriptura i les seues llicències t'ajuden a pensar-hi, a jugar?

M'has enxampat. Sí: l'escriptura m'ajuda a pensar, i és per això que escric. La resta, els altres, hi entren de rebot, i els done les gràcies, infinites gràcies per llegir-me. T'he de confessar que en els últims anys m'he format com a constel·ladora familiar: crec en el naixement però també en tot l'arbre familiar com a condicionants primigenis de qualsevol vida humana (i podria dir animal). Siga de manera essencial o tangencial, el tema de l'origen apareix sempre a la meua obra, perquè forma part de la construcció del personatge. A *Semiidèntics* o a *Digueu-me Ju*, el dret a saber l'origen propi és al centre de la narració, n'és el motiu, però en altres novel·les com *Amb fil de seda* el tema subjau també en la identitat i en el periple de cadascun dels personatges, siga quin siga el conflicte narratiu que tira endavant el llibre. I per descomptat, sí, tal com dius, escriure sobre això, o així, és pensar-hi i és fer pensar el lector, conscientment o inconscient. Amb lleugeresa, si pot ser, eh?, que no pese massa.

«La realitat és tan diversa que em resulta insultant descriure-la sense mostrar els personatges com a persones individuals fetes de pedaços imperfectes i perfectes ajuntats en un mosaic únic»

Propaganda pel fet!: la banda sonora de la revolució

Diu la dita que «la revolució no serà televisada». I potser té raó, encara que primer caldria saber que és exactament la «televisió» avui en dia. El que sí que és segur és que cada revolució té la seua banda sonora. Penseu si no en els vells himnes obrers, les cançons milicianes de la Guerra Civil o la Nueva Trova cubana. Als Països Catalans no hi ha una revolució ara mateix, encara que l'herba va creixent —i com va dir Marx, «el revolucionari ha de ser capaç de sentir créixer l'herba»— i açò també mereix una banda sonora. La música és, des de fa dècades, un dels principals vehicles de difusió d'idees radicals a casa nostra.

Però aquest article no va de músics, sinó dels que, des de darrere dels focus, s'asseguren que hi haja discs, concerts i tot allò que hi té relació. Perquè amb músics compromesos que canten cançons polítiques no n'hi ha prou, també cal una estructura igualment compromesa que aporte coherència entre el missatge i la pràctica. Aquesta és la tasca de Propaganda pel fet!, una cooperativa amb seu a Manresa dedicada a tot el que està relacionat amb la producció musical, des de l'edició i distribució de discs fins al *management* i la contractació de concerts, la gestió de drets d'autor i un llarg etcètera. És el que des de fa uns anys s'anomena gestió integral o de 360 graus.

Nascuda fa 26 anys a un centre social okupat de Barcelona, Propaganda pel fet! ha anat creixent al mateix ritme que l'escena musical radical catalana, seguint l'exemple i l'estela de projectes com els bascos Esan Ozenki, els italians Gridalo Forte Records, o el segell que va crear Fugazi als Estats Units: Dischord Records. La primera producció va ser una maqueta de Skatobeat, la banda d'estil jamaicà ja desapareguda, i ara gestionen l'agenda d'una trentena de grups i cantants, des de Xavi Sarrià i Feliu Ventura fins als madrilenys Boikot, la xilena Sara Hebe, Ciudad Jara, Tribade o Pirat's Sound System. I, entre molts altres, han passat per les mans de Propa bandes com Obrint Pas, Zoo, Cheb Balowsky o KOP.

Els seus impulsors, que prefereixen respondre col·lectivament a les preguntes, sempre han tingut molt clar que més que l'estil musical volien centrar la seua

proposta en la difusió dels grups amb contingut polític i social i que cantaren en català. «Quan vam començar participàvem en el circuit *underground* de concerts, a les okupes, casals i ateneus. I vam entendre que la nostra tasca d'agitació i el nostre compromís havia de ser trobar els mecanismes perquè els grups poguessin sortir del gueto i que, tant la música com el missatge dels projectes i bandes amb les quals començàvem a treballar, arribessin el més lluny possible».

Des de llavors ha plogut molt i han eixit moltes canes i, igual que molts dels grups que representen —malgrat la precarietat persistent en el món cultural—, el projecte de Propaganda pel fet! ha passat del voluntarisme a la professionalització, i han optat per la fórmula de la cooperativa. Amb tot, avisen que «els valors socials i solidaris de vegades són presents més enllà de l'etiqueta o de la forma fiscal i a vegades no transcendeixen l'etiqueta o la forma fiscal» i que «A Propa primer va ser el projecte i després va arribar la denominació fiscal, en forma de SCCL». El camí tampoc ha estat fàcil i ha implicat, «moltes i moltes hores de *curro*», adaptar-se contínuament als canvis tecnològics, impulsar nombrosos projectes que es pogueren retroalimentar —des de la Casa de la Música de Manresa a la sala Stroika, entre molts altres— i establir aliances i complicitats. De fet, un dels reptes principals passa per «enfortir i formalitzar els lligams de suport mutu que hem anat exercint de manera informal durant tots aquests anys» amb la resta d'iniciatives de l'economia social i solidària. També destaquen que «ha estat imprescindible, per a tirar endavant un projecte cultural amb valors transformadors, fer-lo viable econòmicament en un sistema en què la rendibilitat econòmica s'imposa a la resta de criteris, assumint les contradiccions i continuant apostant per uns valors que són més necessaris que mai». Però, sempre humils, asseguren que en això del cooperativisme cultural «no hi ha fórmules de la Coca-cola».

Però amb fórmules o sense, el cert és que Propaganda pel fet! ha aconseguit consolidar un projecte i esdevenir un referent en un món tan complex com és la producció musical. «Vam néixer just quan la indústria del disc entra-

va en crisi per l'internet, que per a nosaltres va ser una alenada d'aire fresc, i hem aconseguit un model propi que ens serveix per a funcionar industrialment en un món canviant i malparit com és el de la comercialització de la música sense perdre gran part de l'essència cooperativista, mutualista, horitzontal, transparent i, malgrat les condicions, finalment viable econòmicament i en molts casos també competitiva».

Més enllà de les etiquetes: una pràctica ètica

Però el compromís de Propaganda pel fet! va més enllà del contingut de les lletres de les cançons, l'idioma en el qual es canten o la forma fiscal del projecte. La transparència, l'autogestió, el respecte pel treball de l'artista, amb qui es busca un acompanyament i una complicitat, amb els beneficis repartits al 50%, més que no pas una jerarquia de poder entre discogràfica i músic. «Passem del 'fes-ho tu mateix' al 'fem-ho juntes'. Per a nosaltres és molt important arribar a consensos», expliquen. La metodologia de treball, per tant, canvia amb cada banda, s'adapta a cada necessitat.

«La música té unes capacitats intrínseques que des del nostre punt de vista són brutals com a eina de transformació. Sense menystenir altres àrees o dimensions, on el cooperativisme també és clau, en l'àmbit cultural, i específicament musical, hem de vetllar perquè la voràgine capitalista no en monopolitzi el valor i redueixi les capacitats transformadores d'allò amb què treballem en simples productes de consum». Ara, també reivindiquen menys pressió per al músic: «la música no canviarà el món, el món l'hem de canviar nosaltres», repeteixen, però també per a ells mateixos: «sabem que el que estem fent no canviarà el món ni suposarà grans millores o avanços, però no per això defallim. I a voltes cal empassar-se gripaus, assumir contradiccions i fer algunes coses que t'agradaria que fossin i que les pogueres fer d'una altra manera».

Velles reivindicacions i nous reptes

A diferència d'altres sectors culturals o comunicatius, la música sí que ha aconseguit consolidar un mercat cultural que abasta el conjunt dels Països Catalans desacomplexadament. També en això Propa ha aportat el seu granet de sorra. Segell català especialitzat en grups valencians, formà part indestruïble del «fenomen Obrint Pas», a partir del qual la música reivindicativa en català va començar a eixir de certs ambients concrets per a convertir-se en un fenomen de masses.

Assumeixen aquest marc amb naturalitat «perquè *de facto* és una realitat que existeix. És una realitat tossuda, com la majoria de realitats, que no es pot esborrar tan fàcilment. Som perquè existim. Malgrat la perseverança en les polítiques d'aniquilació d'aquesta realitat al llarg de diversos segles, la realitat perdura i és tossuda perquè és. L'entelèquia no som nosaltres, l'entelèquia és l'estat espanyol».

Però no sempre ho han fet tot bé i sempre hi ha marge de millora. I, sobretot, voluntat de millora. Fa sis anys, durant els actes de celebració del vintè aniversari del projecte, van adonar-se que només representaven una dona, la xilena Sara Hebe. Hui, deu dels 24 projectes que acompanyen estan liderats o formats majoritàriament per dones, com Tribade, Maio, La Otra, l'Elane, Maluks, Guineu o Jazzwoman. «Ha estat, evidentment, una decisió buscada, ja que al món de la música sempre hi ha hagut propostes eminentment femenines (i feministes) i a Propa sempre hi ha hagut espai per a aquestes, però certament estàvem inscrits en una dinàmica general en què eren minoria. Fa cinc o sis anys vam entendre que haviem de fer costat a més projectes femenins, amb la intenció de pal·liar el greuge general i també el greuge històric propi a la trajectòria del nostre projecte».

Joan Sanchis: «El treball no ha de ser una llosa que esclafe les nostres expectatives»

Quatre dies. Treballar menys per viure en un món millor és el títol del llibre amb què s'estrena l'economista de la Vall d'Albaida, Joan Sanchis. Amb la clara voluntat de fer entendre les propostes innovadores a les quals dedica el seu temps, l'autor posa a la nostra disposició la seua experiència professional i les seues reflexions acadèmiques al voltant del treball. Reduir la jornada a 32 hores podria ser la solució als problemes derivats d'un model laboral ultracompetitiu?

Quina importància li donem al treball?

El treball actualment és pràcticament el centre de les nostres vides. Posseir o no un lloc de treball en aquesta societat és posseir o no reconeixement. És com document d'identitat que mostres i et fa digne. Tot es mesura segons l'esforç que es posa en el treball i això té conseqüències per a la gent que no està en condicions d'igualtat. Per exemple, la gent amb diversitat funcional no pot competir en condicions d'igualtat dins d'aquesta espiral competitiva del treball i, malauradament, acaben exclosos. Per tant, el treball és una condició elitista amb conseqüències molt negatives per a qui no pot seguir el ritme. A més, sols reconeixem com a treball allò que està remunerat i les cures queden fora.

«Cal repensar el treball perquè jugue un paper més saludable.»

Ha estat sempre així?

No, ni de bon tros. Durant la major part de la història, el treball ha estat un fet a evitar. Només cal donar una ullada a la societat romana o a la ibera per a veure que moltes vegades les persones que podien escapar del treball eren considerades com a més il·luminades. Tenien capacitat per a dedicar-se a les arts, a la política i altres activitats que eren allò que realment importava. Fins i tot la vida eclesiàstica és una mostra de la superioritat, de dedicar-se a contemplar, reflexionar sobre la vida, pregar, etc.

Hui en dia considerem que és el millor que et pot passar. T'atorga ingressos, reconeixement social i li dona sentit a la teua vida. La idea de salvar-se a través de l'esforç i la dedicació —molt catòlica— ha ajudat a considerar el treball com un bé suprem a protegir. Amb l'arribada de la societat capitalista i de consum ha acabat santificat com la porta d'accés als béns que ens serveixen d'aparador davant dels altres. Cal repensar la funció del treball a les nostres societats per tal que jugue un paper més saludable; per a reconvertir-lo en una plataforma per a créixer i que no siga una llosa que esclafi les nostres expectatives vitals.

Però, treballar més temps serveix per a produir més béns materials i, per tant, més benestar. O no?

Això els economistes ho tenim desmuntat fa molt de temps. Hi ha un concepte, la productivitat del treball marginal decreixent, segons el qual a mesura que afegeixes obrers a la fàbrica, arriba un punt que es molesten i, fins i tot, poden tindre accidents. Sempre hi ha un punt en què, si tens massa persones o massa hores de dedicació, comences a tindre problemes. Això ho podem percebre als nostres treballs. Si t'obligara a fer entrevistes sense descans segurament acabaries tan cansat i desconcertat que no podries fer-les bé, no? Una major dedicació horària no implica més productivitat.

D'acord, amb les 32 hores podríem aplegar a ser tant o més productius. Però, en plena emergència climàtica, no tindria més trellat plantejar el decreixement de la producció com argumenta Andreu Escrivà al seu llibre *I ara jo que faig?*, per exemple?

Aquesta pregunta sorgeix habitualment als debats i està bé perquè vol dir que la gent hi ha pensat. Quan parlem de millorar la productivitat, o fins i tot de creixement, la gent habitualment pensa a produir més coses. Coses que tindran un impacte climàtic. Però això no és sempre així, de vegades les millores de productivitat són millores de valor afegit que poses a un objecte. Hi ha moltes coses intangibles que tenen un valor econòmic molt elevat i no tenen un impacte ambiental equivalent.

«Les 32 hores són un raig d'esperança cap a un treball més sostenible i compatible amb la vida.»

Per tant, quan parlem de millorar la productivitat en realitat del que parlem és de fer millor les coses, no necessàriament de produir-ne més.

Has format part del disseny del programa 4/2025, impulsat des de la Generalitat Valenciana per a incentivar aquest canvi. Quina és la seua finalitat?

Es tracta d'un programa a tres anys que pretén acompanyar les empreses voluntàries disposades a reduir el temps de treball amb polítiques públiques. Reduir el temps de treball aporta tota una sèrie d'avantatges d'interés públic, com per exemple: fer més eficient i productiu el treball, reduir la incidència de malalties de salut mental, facilitar el repartiment de càrregues entre gèneres o reduir la mobilitat. El que pretén és que cada vegada siguen més empreses al País Valencià les que donen aquesta possibilitat als seus treballadors. Per a fer això cal acompanyament econòmic però també formatiu, que en el cas valencià és especialment important.

Quina rebuda té la reducció de jornada a quatre dies?

És un poc prompte per valorar el programa, ja que el període de sol·licituds encara està obert, però des que vam anunciar la mesura han contactat moltes empreses preguntant per la possibilitat d'acollir-se a aquestes ajudes. El *feedback* per part de les empreses és molt significatiu i mirem de mantindre contacte contínuament. Sabem que costarà, però ja hem començat a caminar i aquest exemple ha de seguir estenent-se.

La iniciativa és ben rebuda entre la societat, com demostren algunes enquestes. La gent ho entén molt fàcilment. Els quatre dies és una manera molt senzilla d'explicar-ho i els exemples empresarials d'arreu del món també han ajudat. També hi ha un sector que ho rep amb escepticisme. Durant molt de temps ens han ensenyat que tot allò que semblen grans canvis són impossibles i ens hem acostumat molt a les distopies — com veiem a les sèries de moda— on s'accentua tot allò que va malament. Però la realitat és que les experiències empresarials que hi ha hagut han donat bons resultats. Crec que en el llibre es fa una aproximació rigorosa i està clar que aquesta mesura no ho resoldrà tot. Però sí que és un raig d'esperança cap a la construcció d'un model més sostenible i més compatible entre la vida laboral i personal.

Quina visió es té de les mesures impulsades al País Valencià en el conjunt del moviment pels quatre dies?

El debat s'obre a poc a poc en diversos països i apareix la curiositat, perquè és la primera vegada que la qüestió passa a formar part de les polítiques públiques. Cal tindre en compte que a la majoria de països s'està defensant des de partits que estan a l'oposició o grups minoritaris. Allà on s'ho comencen a plantejar, com a Escòcia o Catalunya, s'ha generat un interès molt important.

Al teu llibre planteja la introducció de la robotització i la intel·ligència artificial com una ferramenta útil. Al llibre *Intel·ligència Artificial*, d'Enric Senabre i Vicent Costa, se'ns adverteix del perill de l'ús d'aquests algoritmes per a interessos particulars, en contraposició. Què podem fer al món del treball perquè aquestes millores no s'utilitzen per a controlar més als treballadors?

Aquest és un dels grans reptes. La tecnologia i el seu ús no és un destí inevitable al qual ens veiem abocats. Com a societat haurem de prendre decisions i fer una gestió més democràtica de la tecnologia. El mateix per a l'automatització. S'ha de fer d'una manera democràtica i, per tant, hem de prendre decisions col·lectives al respecte. En aquest cas caldrà veure, també, com es redistribueixen els beneficis previstos. D'alguna manera ens hem de creure agents del nostre propi futur. Durant massa temps ens han venut que la història ja està escrita. Doncs això no ha de ser necessàriament així, fem una gestió democràtica d'aquesta tecnologia que no tinga aquests perjudicis.

Per últim, quin paper poden jugar les cooperatives, com Sembra Llibres i altres entitats de l'Economia Social i Solidària, per tal d'impulsar aquest canvi?

Un paper fonamental. Formen part del conjunt d'entitats que ja han sigut capaces d'implementar una democratització del teixit econòmic. És un sector importat en el qual també és més viable implementar aquest tipus de mesures perquè els mateixos treballadors poden prendre decisions en el seu propi benefici. Crec que és un àmbit en què la proposta ha de tindre recorregut perquè hi ha sensibilització social i mediambiental. El model de gestió cooperatiu i les empreses pioneres amb la reducció de la jornada a quatre dies són exemples necessaris per a estendre una visió més democràtica del treball al conjunt de la societat.

Elisabet Ràfols Sagués: «Els traductors permetem que el món de fora entri»

Fa tres dècades que l'Elisabet Ràfols Sagués té un oceà entremig d'allò que encara considera casa seva. Fa set anys que viu al Quebec i abans en va viure 22 a la província de Saskatchewan, entre Dakota del Nord (EUA) i Alberta, on van créixer els seus fills. Nascuda a Barcelona, és filòloga i traductora de llarg recorregut de novel·les i obres teatrals. Ha traduït una gran diversitat de llibres, des de James Joyce i *bestsellers* anglesos com Ian McEwan i Julian Barnes, fins a autors del sud global com Subhangi Swarup, de l'Índia, i Ayesha Harruna Attah, de Ghana. Endinsada també en el món de la dramaturgia, l'any 2005 va crear Tant per Tant, una companyia de teatre «decididament feminista» que es dedica a l'intercanvi artístic internacional, sobretot entre Catalunya i el Quebec. Xerrem virtualment, les dues a Amèrica, de Mont-real al Cauca colombià, ella amb la rentadora de fons i la senzillesa per davant.

Ser traductora és tot un repte: transformar un món vist des d'una llengua, i, per tant, un pensament, a una altra llengua i per a un públic d'un món molt divers. Què t'agrada d'aquest ofici?

Això: pensar les coses d'una altra manera. Per exemple, m'ha encantat traduir *Latituds de l'enyor* (Subhangi Swarup), que parla d'un món totalment allunyat de la meua realitat. És aprendre tota una manera de pensar i veure el món i posteriorment està el gran repte de fer-la arribar en català. És interpretar i després escriure, perquè en definitiva estàs escrivint de nou la novel·la per a un públic diferent. Has de prendre decisions i és una cosa molt personal, una altra persona faria la mateixa traducció, però la faria totalment diferent. Per tant, quan llegeixes una traducció estàs llegint l'autora, clar, però també la traductora.

Has traduït tant literatura d'homes blancs del nord global com literatura de dones racialitzades del sud global, com Harruna o Swarup. Quines diferències notes en traduir relats escrits per persones tan diferents?

Cada obra és diferent i traduir una dona, sigui d'on sigui, crec que m'és més senzill que traduir un home. Cadascú té una veu, jo hi he d'entrar i en general em resulta més fàcil entrar en la d'una dona. Ara bé, no és el mateix la meua experiència com a dona occidental que l'experiència d'una dona de Bombai; per tant, la realitat d'un home blanc potser l'entendré més ràpidament, perquè hi tinc molts més referents en comú. També et pots sentir més connectada o menys amb qualsevol autor o autora, crec en les individualitats. Hi ha molts escriptors homes amb què he connectat i hi ha dones que no han estat publicades que m'agradaria molt llegir. Al cap i a la fi, tots som humans i compartim això, la humanitat.

És molt diferent traduir teatre, que és molt més viu, que traduir altres gèneres?

El teatre és llengua oral i, per tant, necessites saber com sona realment, aleshores per a mi és essencial que sigui un treball col·laboratiu. Un cop considero que una traducció teatral ja està a punt, el que necessito és fer una sessió amb els actors i les actrius i amb el director o la directora i sentir l'obra dita pels professionals del teatre, i això m'ajuda moltíssim. El projecte no acaba fins que no és a l'escenari, fins al dia de l'estrena pots canviar el text. En canvi, quan tradueixes una novel·la no és tan viu, ets pràcticament tu sola.

«Quan llegeixes
una traducció
estàs llegint
l'autora, clar,
però també la
traductora.»

Vius al Quebec, una zona avui francòfona on resisteixen encara unes nou llengües de les primeres nacions originàries del territori. Aquestes llengües i els seus pobles poden aprendre alguna cosa de la resiliència del català i la literatura catalana?

La situació és bastant complexa i no és comparable amb la situació del català. Aquí al Quebec s'ha lluitat molt per la cultura francòfona davant de l'anglòfona i s'han oblidat de les cultures autòctones del país, aleshores és un dolor encara molt present.

Precisament fa poc ha sigut notícia que el papa Francesc ha demanat perdó per «la destrucció cultural i l'assimilació forçada», sense mencionar explícitament l'assassinat i tortura de milers de nens i nenes que l'Església catòlica va dur a terme sobre els pobles originaris del Canadà amb les *residential schools* fins fa només 30 anys, fet que va contribuir en l'eliminació de desenes de llengües.

Exacte. Està molt bé que vinguin a demanar perdó, però si només és això, una disculpa, no servirà de res. El Canadà ja fa anys que es va disculpar per les escoles residencials, pels nens robats dels anys seixanta, per tot el sistema colonial establert aquí, i es va crear la comissió de la veritat i la reconciliació. Va ser important perquè es va reconèixer que aquí s'havia comès un genocidi, i es van definir 94 mesures que calia implementar per a millorar, però si no s'implementen tot això és paper mullat. Al Quebec ara tenim un govern nacionalista de dretes que vol ampliar una mesura lingüística per a protegir el francès dins d'aquest mar d'anglès. Està molt bé perquè aquí la colonització primer va ser francesa i després britànica i entre ells tenen les seves diferències, però és greu que en ple 2022 demanin que els migrants en sis mesos ja parlin francès, vinguin d'on vinguin, mentre aquest nou projecte de llei no parla en cap moment de les poblacions i les llengües autòctones.

Què hauria de fer l'Església catòlica per a reparar tant de dolor?

Jo no soc ningú per dir-ho, són ells. Però vaja, a part de disculpar-se, el que han de fer és pagar indemnitzacions per tota la destrucció. I a banda, el més greu és que encara hi ha vigent a Roma la doctrina de la descoberta que es va fer a l'època del 1500 i que diu: «allà on aneu podeu establir-vos i fer el que calgui per a portar la fe catòlica».

Aquestes llengües natives eren orals. Ara tenen escriptura, existeix literatura?

Sí que en tenen i sí que hi ha literatura, però molts també escriuen en la llengua colonial. A Saskatchewan el primer llibre que vaig llegir va ser *Halfbreed*, de Maria Campbell, que ara l'han traduït al català i parla de l'experiència d'haver crescut com a mestissa, del que li

passava dins d'aquest món colonial que la deixava totalment de banda. S'han fet altres esforços, com reconèixer els territoris que trepitgem: per exemple, oficialment les universitats o els teatres estan en territori kanien'kehá:ka (els popularment anomenats mohawk). Aquí els van apartar, els blancs els van dir: «volem aquesta terra per a nosaltres, aleshores us posarem allà dalt i quedeu-vos allà ben tancats», perquè eren un problema que volien treure's del mig. Per tant, connexió amb la realitat catalana, no, no és comparable. Hi ha tendència a romantitzar, però no, els catalans no són com els indígenes d'Amèrica. Potser es podria dir que estan més pròxims a la situació dels francòfons, en termes de la llengua, però la situació és molt diferent entre el Quebec i Catalunya, els d'aquí diuen que si el Canadà els tractés com Espanya ens tracta a nosaltres, ja serien fora. Però clar, aquí han pogut fer referèndums i a Catalunya no.

Com veus el món literari català des del Canadà?

Sembla que està en un moment molt saludable, hi ha una gran quantitat de petites editorials que fan coses interessants i també grans editorials que van bé perquè donen feina, hi ha molta traducció. Ara, personalment penso que estaria bé que es tinguessin en compte els petits suggeriments, tot es fa desmesurat, fires de llibres amb contractes molt comercials...

I el món de la traducció també gaudeix de salut? Penses que la teva professió està ben valorada i compensada? Et pots dedicar a la traducció literària exclusiva o l'has de compaginar amb altres feines?

Hi ha hagut alts i baixos, perquè la vida et porta per camins diferents, però sí, sempre ho he compaginat amb altres feines. Cal dir que el Canadà tracta molt millor les traductores que Catalunya, i jo tinc sort que visc aquí i puc treballar en projectes de traducció pels quals cobro tres vegades més que a Catalunya, un preu que em sembla molt més just. Treballar a Catalunya és haver de combinar moltes feines perquè, si no, no te'n surts. Tot i que últimament ha millorat i hi ha un reconeixement artístic, amb el nom de la traductora a la portada, els traductors catalans cobren poc. Aquí, a més, hi ha un departament de llengües del món, a la Universitat de Mont-real, on dono classes de català.

Per a ajudar a valorar més aquesta tasca, doncs, què és el més important de la traducció?

Els traductors el que permetem és que el món de fora entri, per això és un ofici crucial, perquè la societat, al llarg de la història, ha progressat culturalment a través de les traduccions. És una obertura, un enriquiment molt valuós de la mateixa cultura.

Ets docent?
Vols estar al corrent de les nostres novetats
i propostes didàctiques?

Inscribiu-vos al nostre butlletí en
sembrallibres.com o també ens podeu
escriure a didactica@sembrallibres.com

Ací pots
consultar les
novetats del
catàleg didàctic

Ací pots
consultar el
nostre catàleg
didàctic general

Servei d'atenció al professorat:

Samuel Fenollosa

962 567 841

didactica@sembrallibres.com

www.sembrallibres.com

La Fallera Calavera, ara en versió teatral

L'any 2014, Enric Aguilar treia a la llum el joc dels valencians: *La Fallera Calavera*. I dic «dels valencians» perquè, fins aleshores, mai havíem tingut un joc de taula propi, ni tampoc un joc en què la nostra cultura, les nostres tradicions i la nostra història foren participants. En les cartes d'aquest joc trobem des de personatges públics (com l'alcaldeessa Rita Barberà) o històrics (com el rei Jaume I), fins a personatges de rondalla (com Tombatossals), edificis emblemàtics (com el Mercat Central de València) o festes (Moros i Cristians o les Fogueres d'Alacant). A més, hi apareixen refranys, frases fetes i expressions populars. La recepció del joc va ser tan bona que, després, el creador va anar ampliant la baralla de cartes i va afegir al joc un dau i un tauler amb les comarques per on la figura de la Fallera Calavera es podia moure.

Molt aviat es van organitzar tornejos de La Fallera Calavera als diferents pobles del País Valencià. El guanyador s'emportava com a premi una carta única que no es podia trobar a la baralla original. Un dels avantatges més grans que té aquest joc és que agrada als joves, però també a la gent adulta, de manera que en els tornejos trobem taules amb participants de diferents edats, tots seguint l'objectiu final: aconseguir les cartes dels cinc ingredients que els permetran fer la paella. Els més grans riuen d'alguns personatges, recorden les festes populars, repeteixen les dites que hi ha escrites a les cartes i aprofiten per a criticar governs quan veuen cartes com «l'aeroport fantasma». Aquells que han viscut algun d'aquests desgraciats episodis polítics, se'n recorden. Els més joves pregunten sobre el significat d'algunes de les dites i aprenen tradicions properes.

Després de la bona rebuda que havia tingut el joc, Enric Aguilar va escriure una novel·la amb tots aquests elements que havia inventat. L'argument de la història (amb els personatges inclosos) estava enllaçat amb el de l'objectiu del joc: aconseguir fer una bona paella. La novel·la va respondre també molts dubtes que s'havien plantejat els jugadors: per què la fallera, la reina de les festes de Castelló o les Monleonetes són calaveres? La fallera mor en una «hipermegamasclètà» i decideix

eixir de la tomba i descobrir per què aquell accident s'havia intentat tapar, com els nombrosos casos de corrupció política a València. A més, ningú se'n va voler fer responsable ni va creure que havia de donar explicacions del que havia passat (com en l'accident de metro del 2006).

Fa menys d'un any, Eduard Costa va portar a escena La Fallera Calavera. La versió teatral de la història s'estrenà a Onda i ha anat circulant arreu del País Valencià, com ho va fer el joc. L'acció se situa en espais emblemàtics de la ciutat de València, com ara les Torres de Serrans, però la Fallera Calavera també recorre el castell de Castelló de la Plana o els gratacels de Benidorm. A més de tindre moments molt divertits amb l'aparició del gegant castellonenc Tombatossals o amb l'anacronisme de Jaume I entrant a la ciutat de València, l'obra posa en boca dels personatges aquelles dites i frases fetes populars que trobem en les cartes del joc, com ara «Catarroja descoberta!» o «Quan el mal ve d'Almansa, a tots *alcança*». El fet que l'obra teatral estiga tan vinculada al joc (els mateixos personatges, les mateixes frases fetes, el mateix objectiu final...) ajuda al fet que els xiquets que juguen després vulguen llegir-ne també la història!

La lectura en veu alta a les classes pot ser molt útil, ja que permet als docents detectar la falta de comprensió de l'alumnat, saber si hi ha algun problema articuladori, incitar després a practicar més sovint la lectura individual... *La Fallera Calavera. Versió teatral* pot ser una bona opció per llegir a l'aula. D'una banda, com que té molts personatges, es pot implicar en la lectura tot el grup i evitar així que siguin només uns pocs els que lliguen. D'altra banda, com que l'obra està vinculada al joc, permet reivindicar la part lúdica de la lectura més fàcilment. A més, la peça pot donar pas a treballar també molts elements del currículum escolar, com ara les rondalles, la història del nostre poble (podem parlar amb l'alumnat de Jaume I i del *Llibre dels fets*), la fraseologia... I, com no, permet proposar algunes activitats finals ben divertides, com representar l'obra entre tots o interpretar per grups alguna de les escenes que més els haja agradat.

Trencadora, sí. Normalitzadora, també

Tanqueu els ulls i imagineu el que a continuació vos explicaré. A una sala d'hospital hi ha tres amigues segudes. Nervioses. La del mig, mulata amb els cabells afro i plena de grans explotats al rostre. Acaricia els genolls de les altres dues xiques que la custodien en aqueixes cadires. A un costat, una xicona grassa i vestida amb dibuixos i colors fosforescents que la fan destacar (encara?) més. A l'altre, uni xiqui amb els cabells tallats amb el que comunament diríem estil de xicot. Curt, ben curt al clatell, i serrell llarg que li cau al davant de costat. Ho heu visualitzat?

Amb fil de seda comença ací. A una sala d'hospital, amb tres adolescents. Des d'aquesta estampa, les anirem coneixent. Abril, Berta i Noa. Com es conegueren i quan, quins problemes les acompanyen i les travessen i, sobretot, sabrem per què són allà, a una sala d'espera d'un hospital.

Hi són per Carla, la quarta pota d'aquest grup. Una xiqueta rossa i angelical que ha ingressat a l'UCI després d'una caiguda des d'uns sis metres d'altura. Coma induït i a esperar.

Aquesta nova novel·la juvenil de la ja consagrada autora Muriel Villanueva s'insereix a Llavors, la col·lecció que Sembra reserva per a les novel·les juvenils. Format fresc. Temes trencadors. Portades ben atractives i acolorides. En aquesta portada, concretament, reconeixereu el grup de protagonistes de la novel·la, amb el toc característic d'aquarel·la que caracteritza Ame Soler, Tres Voltes Rebel. Totes quatre hi estan arreplegades i envoltades per uns auriculars com si es tractara d'un fil de seda. I és que el nexa de les quatre protagonistes

és la música. Una bateria, una baixista i cantant, una guitarrista i una teclista del mateix poble que no havien coincidit fins que es proposaren crear un grup per a classe de combo.

I és a través de la música, pròpia i aliena, que plasmaran el que senten. Abril intentant gestionar la separació dels pares i la desestructuració familiar que ha patit des de ben menuda. Berta enfrontant el monstre que duu a dins, a més dels comentaris aliens, l'assetjament escolar i els prejudicis externs. Noa buscant la seua identitat i fent-se entendre al seu entorn. Carla, que no havia eixit de la bombolla familiar, començant a experimentar sensacions adolescents com el primer amor o discussions entre amigues.

Amb referents com Roba Estesa, Mireia Vives o Candel Roots, totes quatre aniran component cançons que parlen de frustració, de pors, de malenconia, però també d'esperança, d'il·lusió i d'amor. La indeterminació de gènere, els tantejos amb trastorns de conducta alimentària, els problemes familiars i els prejudicis externs són alguns dels temes que aborda aquesta novel·la amb un clar aire actual i trencador, alhora que normalitzador d'alguns dels problemes que més pateix la joventut.

Precisament en la línia de la normalització, aquest títol tanca una tríada de novel·les juvenils actuals escrites per tres autores de renom. *Amb fil de seda*, de Muriel Villanueva, juntament amb *No hi havia a València...*, de Mercè Climent, i *Piranya social*, de Mariló Àlvarez, conforma la santa trinitat del que ara mateix poden oferir les nostres lletres a les noves generacions. Una literatura trencadora i normalitzadora a l'abast de tothom.

Històries senzilles, però amb gran implicació discursiva i simbòlica. Portades i edicions lleugeres i econòmiques. Dirigides a un públic jove que podrà trobar respostes a alguns dels temes més candents durant l'adolescència, com l'orientació sexual, la identitat sexual, les noves maneres d'estimar i de concebre's o el refermament dels qui no s'ajusten a la «normalitat», als cànons. Sense cap intenció de caure al tòpic, segurament molts pensaran: «tant de bo haver tingut aquestes històries en la meua adolescència!».

Tornant a aquesta sala d'hospital on hem començat, les tres xicones esperen nervioses i compartint un sentiment de culpa pels esdeveniments anteriors. Culpa, culpa, culpa. Així i tot, és fàcil reconèixer-se en elles, amb la connexió de la música i l'amistat. Una caiguda al buit, un trasllat, una separació, una mort imminent, la pressió estètica o el qüestionament del gènere. Potser no vos han passat cap d'aquestes coses, però la tendresa amb què escriu Muriel Villanueva vos enganxarà i, potser, si hi entreu bé, si tanqueu bé els ulls i ho imagineu, encara vos caurà una llàgrima cap al final de la història. Si és una llàgrima amarga o una llàgrima feliç haureu de descobrir-ho llegint *Amb fil de seda*.

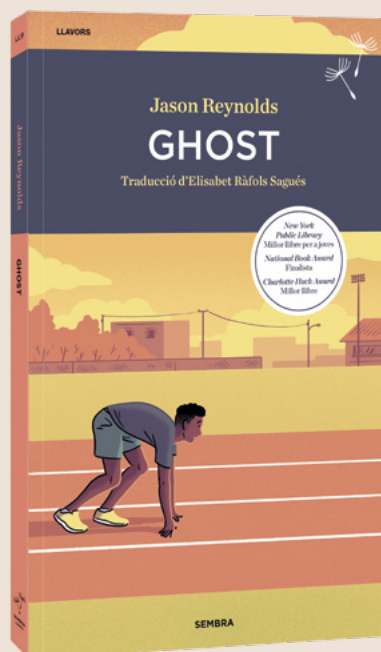
La tendresa
amb què escriu
Muriel Villanueva
vos enganxarà

Un llibre que ens fa emo- cionar-nos: *Ghost* de Ja- son Reynolds

Rubén Blades cantava allò de «la vida te da sorpresas, sorpresas te da la vida» i no se m'acut millor manera de parlar del protagonista d'aquesta novel·la que amb aquesta frase, perquè a vegades tenim molt clar cap a on volem que vagin les nostres vides, però no és una ciència exacta i podem acabar trobant un camí que mai ens havíem plantejat que fos per a nosaltres.

A en Castle li agrada molt el bàsquet, moltíssim. Però de sobte, un dia es troba fent una prova per a un equip d'atletisme i l'engresquen a formar-ne part. Ell no les acaba de tenir totes: la seva passió esportiva és una altra i, a més, ell no ha format mai part de cap grup de persones. Ell, que s'autoanomena 'Ghost' perquè creu que ningú el veu i perquè se sent invisible. Perquè, malgrat que té alguns amics a l'institut, la gran majoria de vegades que algun company s'ha adreçat a ell ha sigut per a riure's de la seva roba, de les seves vambes o del barri d'on ve. I cada cop que algú el fa sentir malament no se'n pot estar i torna a ficar-se en embolics, sabent que això voldrà dir una conversa amb el director, una expulsió del centre i, sobretot, el disgust de la seva mare. Una mare que treballa, que estudia, que s'estima el seu fill i que —al costat de la seva tieta i el seu cosí— són l'única família que té el protagonista d'aquesta història.

Però tot comença a canviar quan el fitxen per a l'equip d'atletisme, on haurà d'aprendre què vol dir treballar en equip: s'han d'acabar les expulsions, les mentides i el comportament d'en Ghost, perquè formar part d'un grup no vol dir només anar amb el mateix uniforme,

Un plaer poder
tornar a llegir en
català a un dels
autors més prolífics
i importants de la
literatura juvenil

vol dir també respectar les normes i pensar en la resta de companys. Però també vol dir deixar de sentir-se sol: el protagonista arrossega el trauma del dia que el seu pare va estar a punt de matar-lo a ell i a la seva mare, però s'adonarà que no és l'únic jove que té problemes i que ha de conviure amb certes situacions, ja que en aquesta primera novel·la també descobrirem els problemes de la resta de l'equip: de la Patina, en Sunny i en Lu, personatges que anirem coneixent en la resta de novel·les d'aquesta sèrie, que arribaran també de la mà de Sembra. Per altra part, també coneixerem l'entrenador: què fa un exmedallista olímpic treballant de taxista i entrenant un petit equip de corredors? Què fa un campió en un petit barri de ciutat i no amb grans estrelles esportives? El seu paper anirà més enllà de liderar i entrenar en Ghost, la Patina, en Sunny i en Lu; gràcies a ell el protagonista trobarà una figura paterna que cobrirà l'absència del seu pare.

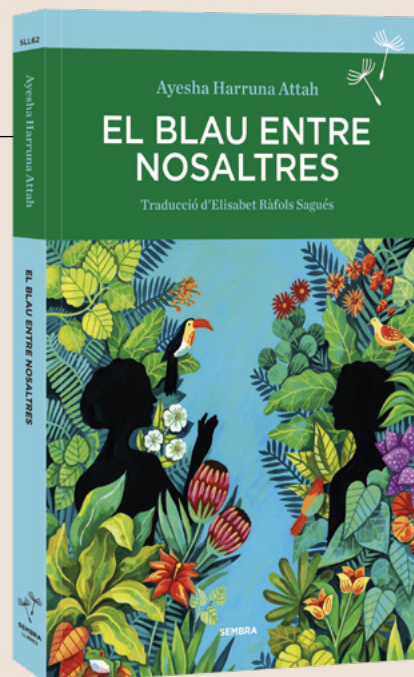
Encara que no és una novel·la d'esport, l'autor sí que s'atura a retratar com és l'entrenament d'aquest equip: proves dures, repetitives i exigents, però amb el suport dels dos entrenadors, que faran costat als membres, els animaran, els encoratjaran i els donaran suport perquè donin el màxim d'ells mateixos, però entenent els seus límits i que, sobretot, han de gaudir de l'esport. Hi ha poques novel·les juvenils que abordin el tema de l'esport, però aquesta ho fa i ho fa bé. Il·lustra com és el món de l'atletisme *amateur* i ho fa sense omplir pàgines i pàgines descriptives i tedioses: als amants de l'atletisme els agradarà veure els entrenaments i als qui no ho són tant, no se'ls farà pesat.

Després de *Tot per l'aire*, és un plaer tornar a llegir l'autor americà Jason Reynolds en català. Amb aquest primer llibre de l'autor que va arribar al catàleg de Sembra coneixem els personatges molt breument, però amb Ghost i les novel·les posteriors que ens arribaran, amb la resta de components de l'equip com a protagonistes, Reynolds permet descobrir amb més detalls i amb més incisió la vida, els somnis, els problemes i les tristeses dels quatre membres principals de l'equip. Ja amb aquest primer llibre, Reynolds ens va deixant petites pistes de la Patina, en Sunny i en Lu, i també de l'entrenador, que no té una novel·la pròpia, però anirem desgranant la seva vida a través dels joves.

Una sèrie de novel·les polièdriques que farà que tots siguin protagonistes, malgrat que en molts dels llibres siguin secundaris, gràcies al fet que cadascú tindrà la seva pròpia novel·la. D'aquesta manera —no sabem si intencionada o no— Reynolds dona protagonisme a tothom, però també permet veure com es veuen els uns als altres, i sobretot que, per molt que corrin, que trenquin rècords i que se superin, un no pot fugir de les dificultats i s'hi haurà d'enfrontar, cara a cara.

Un plaer poder tornar a llegir en català a un dels autors més prolífics i importants de la literatura juvenil americana, que no només ha guanyat un palmarès il·lustre de premis, sinó que també ha guanyat una cosa molt més important: el respecte dels mediadors, dels docents, del món bibliotecari, de les famílies i també el dels seus lectors, tinguin l'edat que tinguin. Esperem que també es guanyi als lectors de casa nostra.

Nadar tot un oceà: *El blau entre nosaltres*

El blau entre nosaltres, de l'aclamada escriptora ghanesa Ayesha Harruna Attah, és una d'aquelles obres que es queden ben endins. Traduïda a la nostra llengua per Elisabet Ràfols —traductora també de l'autora sud-africana Kopano Matlwa— ens porta una història de superació en un dels moments més funestos de la humanitat.

Una història que, malgrat transitar entre el racisme, el supremacisme i la violència, ens porta unes veus disposades a enfrontar-se a les seues pors i als obstacles que tenen davant.

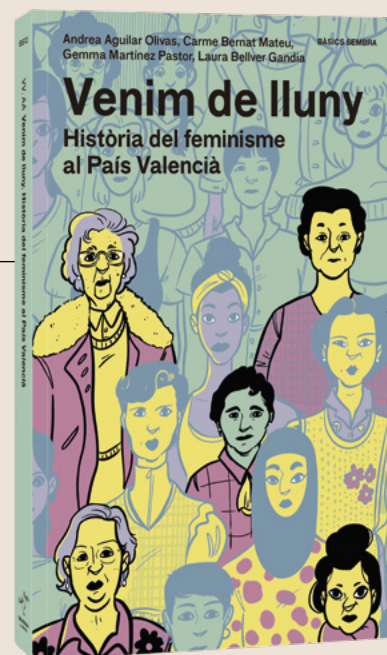
Husseina i Hassana són dues germanes bessones separades per l'esclavisme. Les dues, a banda i banda del gran oceà, seguiran pensant l'una en l'altra i desitjant tornar a veure's. Amb una prosa lleugera i commovedora, Ayesha Harruna Attah ens ofereix tot el món simbòlic i cultural de les protagonistes i ens descobreix una realitat social poc coneguda a aquesta banda del Mediterrani.

El blau entre nosaltres és una novel·la que pot ser llegida per un públic jove, a partir dels setze anys, o per un públic més madur. La gràcia de la novel·la és, precisament, acompanyar en el creixement de les bessones,

en el pas de l'adolescència a la maduresa, amb aquests somnis i esperances de tornar a casa. Com a lectors i lectores de l'obra, assistim a unes vides marcades per l'esclavisme i per la negació de les identitats que ens ha de fer reflexionar no tan sols sobre tot el que va succeir fa segles, sinó sobre tot el que està succeint en l'actualitat. Sobre com els discursos d'odi duts a l'extrem poden retornar-nos els moments més obscurs de la història. Per això cal llegir aquestes novel·les que enfronten la barbàrie amb la humanitat i que ens mostren que darrere d'aquelles històries tan cruentes hi havia éssers humans als quals se'ls eliminava tota la dignitat.

Ayesha Harruna Attah és una de les veus més prestigioses de la literatura ghanesa. Els seus llibres han rebut nombrosos premis. I no és perquè sí. És perquè amb les seues obres ens mostra la realitat de moltes dones al llarg de diferents èpoques històriques al seu país, Ghana, però també a altres realitats socials i culturals. Amb una prosa imaginativa i arrelada, ens desperta la curiositat de voler saber-ne més, de voler descobrir què passa a altres latituds i veure així les semblances i les diferències i poder trencar amb tants anys de silenci i, sobretot, d'esculls entre els oceans i mars que ens separen.

Venim de lluny. Recordem-les, escoltem-les i aprenem d'elles

Si hi ha un llibre necessari aquests dies és el bàsic *Venim de lluny. Història del feminisme al País Valencià*. Com diuen les autores en el pròleg del llibre, la majoria de dones que hem estudiat al llarg dels anys, si ens n'han parlat d'alguna, han estat reines o aristòcrates, figures públiques i del poder, però se'ns ha ocultat la història de milers i milers de dones, algunes anònimes, d'altres no tant, que van lluitar abans que nosaltres per aconseguir el gir feminista de què gaudim hui.

Si ens preguntem quantes dones valencianes coneixem, segurament ens quedarem pensant i ens costarà dir més de dos o tres noms rellevants. No és culpa nostra; durant anys aquestes històries han estat silenciades als llibres de text i als discursos oficials. Per això mateix, aquest recull de la història feminista popular a casa nostra ens obri els ulls i ens permet accedir de manera didàctica a la vida i als moments històrics que van protagonitzar les nostres predecessores. Les filadores, llauradores, cigarreres i antifeixistes. Les guerrilleres i les periodistes. Escriptores, mestres... totes elles van jugar un paper essencial en la conquesta dels drets que podem gaudir hui en dia. Deia Montserrat Roig que si hi ha un acte d'amor, aquest és la memòria, i aquest

llibre és una mostra d'amor i de reconeixement a moltes dones imprescindibles de la nostra història més recent.

Venim de lluny és el treball de quatre graduades en Història: Carme Bernat, Laura Bellver, Gemma Martínez i Andrea Aguilar, que al caliu de les jornades de La Fènix van pensar que ens calia una genealogia feminista per a poder afrontar els debats que estem tenint en el present. Amb epíleg del col·lectiu de memòria feminista Arada, el llibre ens aporta des de noms coneguts com Maria Cambrils o Alejandra Soler fins a les vagues de les filadores del 1902. Un recorregut que també ens mostra la repressió franquista després de la Guerra Civil i la recuperació del pensament i lluita feminista durant els darrers anys del Franquisme i durant la Transició per part de dones valentes i obstinades.

Ara més que mai, o en realitat com sempre, necessitem saber d'on venim per a decidir quins camins volem emprendre, ens calen exemples i també crítica, ens cal trobar esclatxes de lluita i models on emmirallar-nos per a saber que venim de lluny. Així que, com diu la contracoberta del llibre, recordem-les, escoltem-les i aprenem d'elles.

Autòpsia d'un país

Fa ara 15 anys el Parlament espanyol aprovava la Llei 52/2007, coneguda com Llei de memòria històrica, en la qual es preveien tota una sèrie de mesures orientades al reconeixement i l'ampliació de drets de les víctimes de la Guerra Civil i la dictadura. La nova llei responia així a una demanda social creixent pels drets de les víctimes i dels seus familiars. De llavors ençà, l'impacte social, mediàtic i acadèmic de la problemàtica ha anat creixent, vinculat a *booms* d'atenció momentanis de naturalesa diversa.

Una d'aquestes empentes, a casa nostra, arribaria el 2015 amb el canvi polític i les noves polítiques públiques de memòria impulsades des de les institucions —especialment des de la Diputació de València— i es consolidaria amb l'aprovació de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per la convivència de la Comunitat Valenciana. Des d'aleshores, allò que alguns han catalogat com a «memòria històrica» o «memòria democràtica» ha ocupat un espai important del debat públic, social i polític.

En el marc de la creixent demanda d'informació, així com del nou impuls polític vinculat a la problemàtica, s'iniciaren els reportatges de Lucas Marco a *ElDiario.es*. Així, des del 2019, començà l'augment de referències a aquest mitjà en el tractament periodístic del passat traumàtic al nostre territori.

La publicació del llibre *Simplemente es profesionalidad. Historias de la Brigada Político Social de Valencia* ja ens deixava intuir el que durant els darrers anys havia demostrat a *ElDiario.es* i que ara pren forma en

aquest llibre: ploma esmolada, escriptura lúcida, treball intens i respectuós amb víctimes i activistes, cròniques concises i relats cuidats. Una suma transversal de peces periodístiques que concentren bona part del treball del periodista.

A parer meu, la publicació d'aquest llibre és un encert. Si bé els primers grans treballs acadèmics aparegueren als anys huitanta i encara hui sostenen bona part de l'avanç memorialista, la petjada pública de la problemàtica s'ha disparat exponencialment els darrers anys. I, en aquest sentit, el text no pretén ser un manual complet ni una obra acadèmica global: és la suma de peces breus, ben seleccionades, editades i estructurades el

que fa que el text adquirisca la cohesió i profunditat que el caracteritzen. Un text útil i minuciós que tracta d'apropar la problemàtica al gran públic. És en aquesta complexa tensió, sempre present en la divulgació, entre allò que investiga l'acadèmia i allò que rep la societat, en què els textos de Lucas Marco adquireixen una transcendència notable. Amb tot, no parlem d'escrits de difusió acadèmica, sinó de periodisme d'investigació rigorós.

La visió construïda i dirigida en les darreres dècades pels artífexs de la història oficial de la transició ha intentat presentar un passat aïllat i llunyà, sense tensions ni conseqüències directes sobre el present. Un relat, en definitiva, en què el llegat polític es troba absent i presenta la Guerra Civil com «un drama humanitari», un «error col·lectiu» o un «episodi tràgic». En última instància, un fet històric sense aprenentatges, valors, propostes ni lectures per al present. En aquest sentit, el llibre aporta una mirada fresca, innovadora i diferent. Amb solidesa, tensa la relació passat-present dibuixant un fil d'actualitat que condueix la lectura i ens mostra les cicatrius actuals d'unes històries que ens intentaren amagar.

El llibre té un valor intrínsec indubtable: la pluralitat de temàtiques, cronologia i perspectiva. De l'ocupació franquista de València a la pugna dels familiars dels assassinats a Paterna que lluiten per recuperar les restes dels seus avantpassats, passant per cròniques d'efemèrides, reportatges biogràfics, investigació històrica sobre botxins i torturadors, la lluita contra la impunitat o l'anàlisi d'aspectes ideològics i orgànics del franquisme.

Autòpsia d'un país és un text complet, cohesionat, instructiu i despert que mitjançant textos breus exposa de manera brillant una part important del treball de recuperació d'una història invisibilitzada del nostre país.

Com escriu Xavi Sarrià al pròleg, les històries que explica aquest llibre haurien de ser presents a la nostra memòria col·lectiva, als nostres paisatges, a les nostres escoles. Però vivim en un país on la desmemòria ha sigut una política d'estat amb tota una maquinària propagandística que ha inculcat el relat de la reconciliació entre iguals. Un relat que ja fa anys que fa aigües, al qual li creixen les escletxes. Un relat que perd hegemonia social en favor de la història de les víctimes, anònimes i oblidades, com les que ens presenta Lucas Marco. Un treball que el temps i el públic posaran on mereix: en la llista de lectures útils per a la societat valenciana i en el prestatge d'obres imprescindibles per a les persones interessades en el passat recent del nostre país i en la lluita per la justícia de les víctimes de la Guerra Civil, el franquisme i la transició.

Una llibreria a l'imaginari col·lectiu de la Safor

Ja fa trenta anys que Pepa Ferrando, natural de Pego, va obrir una llibreria a Dénia amb el nom de la muntanya on la seua família tenia unes terres: Ambra. Un temps després, a mitjans dels anys noranta, Pepa va conèixer la notícia que s'obriria un campus universitari a Gandia, a l'Escola Pia, i va decidir obrir una llibreria a la mateixa plaça en què es troba aquest palau. Hui en dia, a la plaça ja no trobem ni la universitat ni la llibreria, però Ambra continua situada al cor de Gandia i s'ha convertit en un lloc de referència per als lectors i les lectores de la zona.

Ens trobem en un moment en què els comerços de barri i de poble es veuen obligats a tancar, afectats per la creació de grans supermercats, de centres comercials i per la voracitat de les compres per internet. En aquest context, veure que al bell mig d'una ciutat com Gandia hi ha una llibreria de dimensions considerables

és un motiu d'alegria. Ambra va arribar-hi fa una vintena d'anys i, com diu Maria Bravo, l'actual gerent, «ha aconseguit crear-se un espai en l'imaginari col·lectiu». Açò és un motiu d'orgull per a totes les persones que treballen a la llibreria, ja que han arribat a posar Ambra al primer lloc en què molta gent de la Safor i de les comarques del voltant pensa quan li pregunten per una llibreria o parlen de llibres.

Ambra aposta per llibres de tota mena i, per tant, en tenen també dels que agraden al gran públic. Però això només és una part de l'extensa oferta de lectures que podem trobar a la llibreria. Maria Bravo conta orgullosa que un dels punts forts de la llibreria és el gran fons de narrativa, tant en català com en castellà, que tenen, i també treu pit pel fons de poesia, que ocupa un cantonet màgic de la llibreria. «Malauradament, la poesia es ven menys que altres gèneres, però té el seu públic.

Ambra ha apostat per la literatura i pels llibres fets al nostre país.

El nostre trosset de poesia sempre està remenejat», diu Maria. I no podem explicar Ambra sense destacar la quantitat de literatura infantil i juvenil que hi trobem! Ara bé, entre tots els títols que habiten a la llibreria, hem de posar la nostra atenció sobre la quantitat de llibres en català de qualsevol gènere que tenen.

Des dels seus inicis, Ambra ha apostat per la literatura i pels llibres fets al nostre país: els podem trobar només entrar a la llibreria, a la dreta. Hi ha molts estudis que afirmen que, quan entrem a un lloc, tendim a anar cap a la dreta, i és per això que és l'espai en què, a Ambra, trobem els llibres en català. «Sempre ha estat així. És on tenim els llibres en valencià perquè és l'espai que pensem que han de tindre», conta Maria.

Un altre punt característic d'aquesta llibreria de Gandia és el fet que només es dediquen a la venda de llibres. Tot i que també tenen un petit fons musical amb CD de música de grups de les comarques centrals del País Valencià i alguns jocs de taula, el 90% de tot el que es ven a Ambra són llibres. És un tret destacable perquè la resta dels comerços propers que venen llibres són papereries o quioscos. De fet, segurament lligat amb allò que déiem sobre el tancament de comerços de tota la vida, fa uns anys que va tancar l'última llibreria que quedava a la Safor a banda d'Ambra: la Fona d'Oliva.

Però no és un fet aïllat, sinó que passa arreu del nostre territori. A les comarques centrals, per exemple, Ambra és de les poques llibreries que únicament venen llibres, junt amb Detroit (Alcoi), la Costera (Xàtiva) o la Llibreria (Ontinyent), segons ens explica Maria.

A més de la implicació que té Ambra amb el català —la qual cosa, per desgràcia, s'ha de valorar si pensem en la situació que vivim— la llibreria també té una gran implicació en altres lluites i moviments socials. Cada vegada que hi ha una data destacada al calendari, els aparadors s'omplien de llibres recomanats amb motiu de la diada en qüestió. Així, per exemple, en novembre i en març podem trobar llibres feministes, i els dies de l'orgull LGBTI o contra l'LGTBIfòbia en veiem amb un contingut per a aprendre a estimar i veure el món amb el cor i la ment ben oberts.

I no oblidem que Ambra també busca teixir comunitat. Tot i que des de la pandèmia han reduït l'activitat, sempre han intentat tindre una bona programació cultural, majoritàriament en valencià, amb presentacions de llibres i clubs de lectura per a adults i joves que busquen construir una xarxa al voltant dels llibres.

Tot plegat, com he dit al principi, Ambra ha esdevingut un lloc de referència per a les persones de la Safor i de totes les comarques centrals que estimem els llibres. Tot va començar amb Pepa Ferrando a Dénia, però cal dir que la seua herència està en molt bones mans gràcies a Maria, Carmen i Pili, que continuen nodrint de llibres als lectors i les lectores de tota la Diània.

Núria Iceta, editora de l'Avenç recomana

La trena de la meva àvia

Alina Bronsky (Les Hores)
Traducció de Ramon Farrés
192 pàgines

L'escriptora alemanya d'origen rus torna a dibuixar uns personatges potents encapçalats per una àvia, tal com va fer a *L'últim amor de Baba Dúnia*. Bronsky fa amb la seva literatura un exercici de memòria a través de relats personals que connecten amb el seu passat familiar. En aquesta ocasió ho fa amb la veu de Max, que ha perdut la mare i viu amb els avis, refugiats russos a Alemanya. Els avis afronten les dificultats amb caràcters diversos: d'un costat la mà fèrria i sobreprotectora de l'àvia i, de l'altre, l'avi, que malgrat el caràcter reservat que s'intueix, sorprèn tothom iniciant una nova relació amb la veïna.

Noia troba noi

Ali Smith (Raig Verd)
Traducció de Dolors Udina
176 pàgines

L'escocesa Ali Smith és una de les narradores més significades del nostre temps, com ha demostrat el seu celebrat quartet estacional (també a Raig Verd). En aquesta novel·la, escrita el 2007, Smith explora temes que li són recurrents, com els de la identitat, l'amor i l'art, amb les eines de la literatura amb què excel·leix: la bellesa, la sornegueria i sempre un punt de fuga que descol·loca el lector. En aquesta ocasió, a través de la història de dues germanes que treballen juntes en una agència creativa. Una d'elles s'enamora d'una artista de la protesta que està fent accions performatives precisament contra l'agència.

El Mag

Colm Tóibín (Amsterdam)
Traducció de Ferran Ràfols Gesa
488 pàgines

El fil de la memòria i la identitat estan ben presents en l'obra de l'escriptor irlandès Colm Tóibín, i també en aquest llibre, en què es posa en la pell de Thomas Mann. La novel·la comença l'any 1933, quan Mann i la seva dona, que és d'origen jueu, abandonen Alemanya per no tornar-hi mai més, després d'uns anys en què l'escriptor semblava haver menystingut els perills de l'ascens del nazisme. Vida personal, entorn familiar i context social i polític travessat de creació literària són els fonaments d'aquesta novel·la biogràfica que gran envergadura literària.

L'Avenç (<https://www.lavenc.cat/>) és una editorial que conjuga literatura i assaig, memòria personal i memòria col·lectiva, reconstrucció del passat i mirada sobre el present.

Amb fil de seda

Muriel Villanueva
156 pàgines

Amb fil de seda és la història de Berta, Noa, Abril i Carla, quatre joves que decideixen fer un grup de música inspirades per altres com Roba Estesa, Suu o Candelà Roots. La música i l'amistat són els dos punts de connexió entre les noies i els temes a partir dels quals Muriel Villanueva construeix un relat que tracta temes d'importància vital en la vida dels joves d'ara. En un món amb massa hostilitats i prejudicis, les amigues són un refugi necessari de què cal tindre cura.

ISBN 978-84-16698-79-0
Llavors
Sembra llibres
*text Samuel Fenollosa

Ghost

Jason Reynolds
148 pàgines
Traducció d'Elisabet Ràfols Sagués

Tots tenim les nostres tècniques per defugir els problemes i, de vegades, evitar enfrontar-nos a la realitat. Per a *Ghost*, fer esport, en general, i córrer, en particular, té aquest sentit des que era ben menut, quan va haver de començar a córrer per a salvar-se la vida. Jason Reynolds ens torna a atrapar amb un llibre d'una gran qualitat literària en què ens explica la història d'un jove que tracta d'oblidar un passat que encara repercuteix en el seu dia a dia. I només és el tret de sortida d'aquesta carrera, perquè ara venen Patina, Sunny i Lu a contar-nos la seua història.

ISBN 978-84-16698-81-3
Llavors
Sembra llibres
*text Samuel Fenollosa

Quatre dies

Joan Sanchis
168 pàgines

Des de quan treballem huit hores al dia? És productiu tindre una jornada setmanal de 32 hores i mantindre el sou dels treballadors? El model econòmic actual està esgotat? I, sobretot, és necessari un canvi així en les nostres vides? Aquestes són algunes de les preguntes que Joan Sanchis tracta de resoldre en aquest Bàsic, que ens presenta un debat que cada dia està més present arreu del món, especialment a Europa. A *Quatre dies* trobareu per què és realment important plantejar-nos seriosament aquest canvi, tant personalment com globalment.

ISBN 978-84-16698-75-2
Bàsics
Sembra llibres
*text Samuel Fenollosa

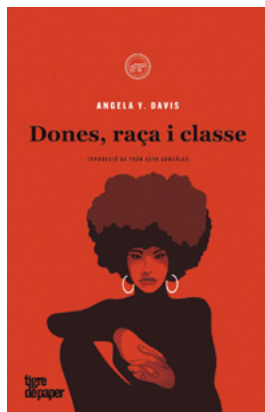

Estrella Roja

Aleksandr Bogdanov
212 pàgines
Traducció de Laia Perales Galán

Estrella Roja és una novel·la utòpica d'Aleksandr Bogdanov, qui va avançar-se a la creació de la ciència-ficció i a la victòria soviètica a Rússia. En aquest llibre se'ns explica detalladament com seria una societat comunista ideal i per a això l'autor ens fa viatjar fins a Mart amb Lenni, l'humà escollit per a descobrir-los la civilització del nostre planeta. Una novel·la perfecta per a conèixer la visió dels comunistes russos de principis del segle XX.

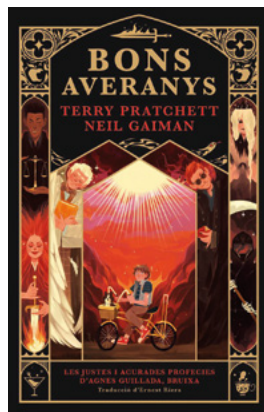
ISBN 978-84-16698-82-0
Narrativa, clàssics
Sembra llibres
*text Samuel Fenollosa

Dones, raça i classe
Angela Y. Davis
Trad. Fran Seva
Tigre de Paper

El balneari
Maria Campillo Guajardo
L'Avenç

Bons averanys
Terry Pratchett i Neil
Gaiman
Trad. Ernest Riera
Mai Més

L'home dels ulls compostos
Wu Ming Yi
Trad. Mireia Vargas Urpí
Chronos

Fletxes desviades
Joan Carles Ventura
Clandestina

Eufòria
Elin Cullhead
Trad. Meritxell Salvany
Les Hores

La mare
Maksim Gorki
Trad. Josep M. Güell
L'Agulla Daurada

Ghost
Jason Reynolds
Trad. Elisabet Ràfols Sagués
Sembra Llibres

Temps de segona mà
Svetlana Aleksievitch
Trad. Marta Rebón
Raig Verd

**Si vols rebre més informació visita el
nostre web www.sembrallibres.com
i subscriu-te al nostre butlletí.**

